

Sammendrag situasjonsrapportering – Uke 40

Hensikten med situasjonsrapporteringen er å få en oversikt over situasjonsbildet slik at Landbruksdirektoratet kan videreformidle informasjon til øvrig forvaltning, næring og forskning og slik oppnå en felles forståelse av gjeldende situasjon.

Situasjonsrapport fra Landbruksdirektoratet–Uke 40

Periode 29.08.2022- 06.10.2022

Hendelse: Barkbiller, stormskader, skogbrann

1. Situasjonsbilde

Landbruksdirektoratet vil be om situasjonsrapporter fra aktuelle statsforvaltere ved høy risiko/ høy risiko lokalt etter oppdatert risikovarsel, eller ved bekymring for skogsituasjonen.

Direktoratet har bedt Statsforvalteren i Vestfold og Telemark om situasjonsrapport om skogskader høsten 2022 for å følge situasjonsutviklingen i fylket. I tillegg til å rapportere om barkbiller har Landbruksdirektoratet bedt om at situasjonsrapporteringen inkluderer stormskader og skogbrann inn i skogskadebildet denne sesongen.

Det siste varselet for risiko for utbrudd av stor granbarkbille ble gitt etter periode 4 (uke 28-33), fredag 19. august 2022. Varselet ble gitt av Landbruksdirektoratet etter råd fra NIBIO.

- **Sone 1: Risikoen** Risikoen vurderes som høy lokalt i Vestfold og sørlige deler av Telemark og Buskerud, hvor ekstrem tørke i juli har bidratt til synlige skader på granskog. Særlig Kongsberg, Hof, Sande, Re og Porsgrunn har høye fangstverdier av stor granbarkbille denne sesongen ($\geq 30\ 000$ biller per felle).

Skadet skog og/eller økte billefangster er også observert lokalt i andre deler av sone 1 utenom dette risikoområdet, slik som i Drangedal, Kviteseid og Eidsberg ($> 20\ 000$ biller per felle).

Det er tørkeskadet skog også i Agder, men et vesentlig lavere antall biller i fellene ($< 14\ 000$ biller per felle) og ingen rapporter om billeangrep tilsier foreløpig lav risiko.

Usikkerheten for varselet vurderes som høy. En tørr sesong og flere lokale meldinger om skogskader kan tilsi at flere angrep blir synlige utover høsten og at angrepene av granbarkbillen øker i neste sesong.

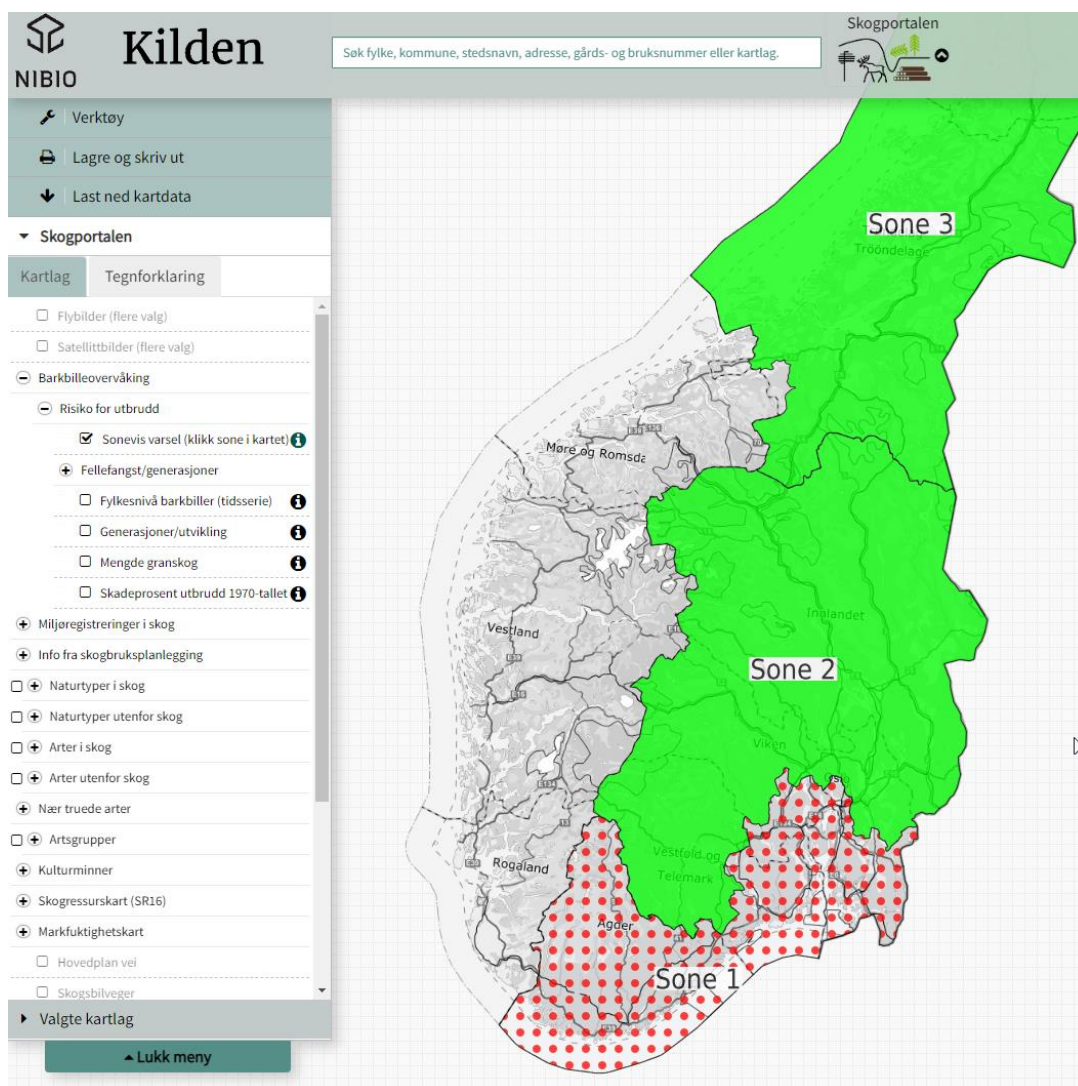
- **Sone 2: Risikoen** vurderes som lav i sone 2 som helhet. Det finnes lokale rapporter om skogskader (Hurdal, Nannestad, Lunner, Jevnaker og Sør-Odal), men omfanget av granbarkebileangrep er enten begrenset eller uavklart og skadene kan også skyldes tørke. Ingen lokaliteter i sone 2 har spesielt høye fellefangster av stor granbarkbille denne sesongen ($< 15\ 000$ biller per felle).

Usikkerheten for varselet vurderes som høy. En tørr vår og sommersesong samt flere lokale meldinger om skogskader kan tilsi at flere angrep blir synlige utover høsten.

Kombinasjonen av tørkeskader, omfattende vindfellinger i november 2021 og tidligere snøbrekk kan tenkes å føre til flere granbarkbiller og lokale angrep i neste sesong.

- **Sone 3: Risiko** vurderes som lav. Fangstnivået av stor granbarkbille er lavt med unntak av noe forhøyet fangstverdi i Selbu. Det er få rapporter om angrep på stående skog i perioden. Store deler av sesongen har vært kjølig og flere områder hadde snødekke langt inn i fangstperiode 1.

Usikkerheten for varselet vurderes som lav.

Stormen 19. november 2021 og følgende stormhendelser vinteren 2021-2022 førte til store vindfall i fylkene Innlandet, Oslo og Viken og Vestfold og Telemark. Landbruksdirektoratet har etter dette hatt månedlige møter med skognæring og berørte statsforvaltere for å få en felles situasjonsforståelse, følge med på situasjonsutviklingen, vurdere tiltak og løfte problemstillinger. En felles risikovurdering er gjennomført i hvert møte. Fokus i møtene har vært å redde verdier, hindre billeoppblomstring og sikre foryngelse. Møtene fortsetter utover høsten 2022.

Oppryddingsarbeidet i vindfallhogst pågår, og aktørene melder om at de vil fortsette utover høsten. Totalt er det anslått at rundt 2,3-2,5 mill. kubikkmeter skog er blåst ned. Skogansvarlige i de hardest rammede kommunene anslår at i underkant 25 % av den stormskadde skogen ikke vil bli ryddet opp da det er skog som enten er utilgjengelig, ligger spredt eller i verna områder. Ut fra dette kan man anslå at omkring 1,8 mill. kubikkmeter bør ryddes opp. Basert på rapporter Landbruksdirektoratet har fått fra næringsaktørene er det nå ryddet opp i overkant av 1 mill. kubikkmeter. Vi har fått meldinger om at noe av vindfallvirket begynner å tørke. Andre tilbakemeldinger sier at vindfall med rotkontakt holder seg friskt fortsatt.

De store vindfallene kan potensielt utgjøre en risiko for utbrudd av stor granbarkbille. Kolonisering av vindfall tar tid, og eventuelle angrep på stående skog ventes tidligst i 2023. Flere faktorer vil spille inn på videre forløp. Granbarkbiller på Sør- og Østlandet har hatt en sesong hvor flere faktorer har vært gunstige, både i forhold til vær, temperatur og tilgang til habitat. Høyeste billetall har man sett i Vestfold, som lokalt har hatt høyt risikonivå for barkbilleutbrudd gjennom sommeren. Også enkelte lokaliteter i sørligere deler av Telemark, Buskerud, og Østfold har hatt relativt høye billefanger, samt noen områder sør for Mjøsa. Likevel har ikke risikoen for utbrudd vært vurdert som høy i disse områdene. NIBIOs nye kartlag, over potensiell generasjonsutvikling for barkbiller i Kilden, viser at for noen deler av Vestfold og Telemark og Oslo og Viken har temperaturen denne sesongen vært høy nok til at andregenerasjonsbiller kan ha utviklet seg. Vi vil understreke at dette ikke nødvendigvis betyr at billene har gjennomført utviklingen av en ekstra generasjon.

En tørr sommer på Sørlandet og Østlandet har resultert i mange mindre skogbranner. Det har vært lengre perioder med gult farevarsel for skogbrann i disse områdene. En større skogbrann i Nissedal i Vestfold og Telemark 9.-11. juli førte til at 3000 dekar skog brant ned.

Det har vært bekymring for brann i vindfallområder da dette kan være vanskelige områder å ta seg frem i og dermed påvirke slokningsmulighetene. Skogbrannsesongen er på hell, men vi oppfordrer til å følge med skogbrannfareindeksen og i egen skog.

Rapportering uke 40:

- Vestfold og Telemark:
- Granbarkbiller

Barkbilleovervåkingen i 2022 er fullført, og vi avventer oppsummerende rapport for sesongen fra NIBIO. Fangstsesongen i Vestfold og Telemark ble oppsummert av oss i forrige situasjonsrapport.

Vi har spurt noen aktuelle skogeiere og skogbruksledere om de har observert sverming av granbarkbiller på sensommeren og mulig produksjon av andre generasjon biller i år. De melder om at det er mange nye angrep i 2022, men at det ikke ser ut til at det har vært nye angrep på sensommeren.

Det er full drift i hogstlagene, og skogeiersamvirkene melder om at det foreløpig er avsetning på tømmeret, selv om sagtømmermarkedet er utfordrende.

30. september ble det gjennomført en utferd i regi av NIBIO på skogeiendommer i Siljan, Larvik og Tønsberg kommuner. Tema var oppdatering på tørke- og barkbillesituasjonen, informasjon om status for overvåking av skogskader med satellitt og diskusjon om fremtidig skogbehandling. Skogeiere, forskere fra ulike fagområder ved NIBIO og

representanter fra sagbruksindustrien, miljøinteressene og Statsforvalteren var med på utferden.

Stormskader

Helikopteret som skal drive ut tømmer i Hjartdal har ikke ankommet enda. Frikappingen på bakken startet for flere uker siden, og de aktuelle skogeierne har søkt om og fått bevilget tilskuddsmidler. Helikopteret var først ventet i uke 36-37, deretter i uke 38. Det er uvisst når helikopteret kommer i gang. Skogeiere har meldt om at tilgangen til deler av driftene vil bli vanskelig når det blir frost og glatt på de bratte skogsbilveiene, som ikke vinterbrøytes. Forventningene til omfang av volum som kan tas ut med helikopter i høst er derfor redusert.

Taubanedrift er i gang i Hjartdal, men fremdriften er relativt lav. Det er foreløpig bevilget tilskudd til drift av 1 000 m³ tømmer med taubane. Det er trolig i overkant av hva det er realistisk å drive innen 25. november.

Det pågår fremdeles opprydding av vindfall etter stormen 19.11.2021 i ordinære, maskinelle drifter og i motormanuelle drifter utført av skogeiere selv. Flere av de berørte kommunene har gitt tilbakemelding om at arbeidet ikke vil være ferdig innen 25. november og at det er behov for en videreføring av tilskuddsordningen for opprydding av vindfall, hvis mer av arbeidet skal bli gjennomført.

Skogbrann

De siste to ukene har det kommet betydelige mengder nedbør i Vestfold og Telemark. Det er ikke skogbrannfare i fylket nå.

2. Mediebilde og budskap

Flere aviser og medier har hatt fokus på de store stormskadene gjennom vinteren. Flere skogbranner har også vært løftet frem i media.

NIBIO har en pågående serie med korte artikler om stor granbarkbille i magasinet Skog. Denne omfatter ni korte artikler med informasjon om barkbillens biologi, skadepotensiale og samfunnsmessige betydning. Artikkene vil også bli publisert på Landbruksdirektoratets nettsider etter at de har blitt publisert i magasinet Skog.

Landbruksdirektoratet har videresendt tidligere publiserte artikler om stor granbarkbille skrevet av to forskere ved NIBIO til statsforvalterne. Forfatterne har godkjent at innholdet i disse artiklene kan brukes av statsforvaltere og andre dersom de ønsker å legge ut mer informasjon om granbarkbiller på sine nettsider.

Landbruksdirektoratet har oppdatert egne nettsider med informasjon om skogskader og beredskap i skog vinteren og våren 2022. Nettsidene inneholder informasjon om barkbilleberedskap, stormfelt skog og skogbrann. I tillegg har Landbruksdirektoratet hatt nyhetssaker om stormskader, skogbrann og barkbiller.

Rapportering uke 40:

- Vestfold og Telemark:

Skogskader har ikke vært viet oppmerksomhet i mediene i vårt fylke den siste måneden. Vi har ikke gjort fremstøt mot mediene om temaet.

3. Tiltak som er iverksatt

Landbruksdirektoratet gjennomfører månedlige møter med statsforvaltere og skognæring etter stormen 19. november 2021. Det gjøres en felles risikovurdering av skogsituasjonen ved slutten av hvert møte. Neste månedlige møte vil holdes i begynnelsen av november.

Landbruksdirektoratet har utarbeidet retningslinjer for tilskudd til opprydding av vindfall etter stormen 19.11.2021 og tilsvarende hendelser deretter vinteren 2021/2022. Det ble innhentet innspill fra statsforvalterne og skognæringen i forbindelse med utarbeidelsen av retningslinjene. Landbruksdirektoratet har foretatt en vurdering av om det skal gjøres endringer i retningslinjene basert på tilbakemeldinger fra Statsforvalteren i Innlandet, Statsforvalteren i Oslo og Viken og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Det innføres endring i punkt 3 i tilskuddsordningen som åpner for bruk av helikopter.

NIBIO, Skogstyrelsen Sverige og Landbruksdirektoratet hadde et møte om stor granbarkbille og erfaringsutveksling i januar 2022. Skogstyrelsen orienterte om prosjektet «Stoppa borrharna» og barkbilleproblematikk i ulike deler av Sverige. NIBIO orienterte om barkbillesituasjonen i Norge og risikovurderingen i Kilden. Landbruksdirektoratet orienterte om arbeidet med beredskapsplan for stor granbarkbille.

Det ble i mars 2022 avholdt et felles møte mellom skognæring, skogindustri og Landbruksdirektoratet for å diskutere behov for mellomlagring av tømmer. Det ble konkludert med at det i 2022 trolig ikke vil være behov for mellomlagring av tømmer, men ved større hendelser vil det være nødvendig å finne egnet sted. Det ble foreslått å jobbe videre med tema gjennom konkrete problemstillinger. Landbruksdirektoratet undersøker hvordan dette kan tas videre.

I februar ble det avholdt møte mellom Norges vassdrag- og energidirektorat og Landbruksdirektoratet. Tema for møtet var roller og ansvar ved vindfelt virke i vassdrag etter spørsmål fra Statsforvalteren i Innlandet. Landbruksdirektoratet tok kontakt med statsforvalteren i Innlandet, Oslo og Viken og Vestfold og Telemark for å undersøke omfanget av vindfelt virke i vassdrag. I Innlandet var det to kommuner (Øyer og Sør-Aurdal) hvor dette kunne være et problem. I mars ble det avholdt et nytt møte mellom Norges vassdrag- og energidirektorat, Statsforvalteren i Innlandet og Landbruksdirektoratet for å drøfte de konkrete problemstillingene. Det ble konkludert med at det ikke var nødvendig å iverksette spesielle tiltak denne gangen.

Landbruksdirektoratet har publisert et notat om ansvar og roller knyttet til farer for flom grunnet vindfall i vassdrag på direktoratets nettside om stormfelt skog.

I juni ble det gjennomført et innspillmøte for barkbiller. NIBIO orienterte om status for barkbilleovervåkingen, risiko etter vinterens vindfellinger, nytt kartlag med potensiale for 2.generasjonsbiller i Kilden, artikkelserie om granbarkbille og oppgradering av innleggingsportal i barkbilleovervåkingen. Landbruksdirektoratet orienterte om status for faglig beredskapsplan, stormoppydding og prognoser, og forventninger til situasjonsrapporter sommer 2022. Statsforvalterne ble oppfordret til å dele erfaringer fra møter i kontaktutvalgene, og det ble åpnet for innspill, spørsmål og forventninger til sesongen 2022.

Rapportering uke 40:

- Vestfold og Telemark:
- Det er ikke satt i verk beredskapstiltak i den siste 4-ukersperioden.

4. Forventet utvikling

Ut fra tilbakemeldinger direktoratet har fått fra næringsaktører vil man trolig ved utgangen av november fått ryddet opp omtrent 1,2 mill. kubikkmeter av de 1,8 mill. kubikkmetrene vindfelt virke som er regnet som tilgjengelig for opprydding.

Det er flere hendelser som gir grunn til bekymring med tanke på skogskadebildet fremover. Det er viktig å se skader fra de seneste årene i sammenheng. Tørkesommeren 2018, snøbrekk og vindfall og nok en tørr sommer i 2022, er hendelser som kan ha ført til mer svekket skog i flere områder. I enkelte områder er det også høye barkbilletall. Hvordan barkbillepopulasjonen vil utvikle seg fremover er usikkert.

Rapportering uke 40:

- Vestfold og Telemark:

Vi forventer stor hogstaktivitet utover høsten og vinteren. Dersom sagtømmermarkedet blir vanskelig, vil driftene trolig kunne vris noe mot massevirke og biovirke. Det er et poeng å avvirke områder med mye tørrgran og få satt disse i produksjon igjen, selv om avvirkning av frisk gran bør ha førsteprioritet for å redde verdier.

Vi antar at det er stor forekomst av granbarkbiller i skogen også etter årets sesong, som har vært varm og nedbørfattig og har gitt gunstige forhold for granbarkbillene. Det er også grunn til å tro at sesongen har vært så tørr at det har svekket grantrærne eller forsinket restitusjonen etter tørkesommeren 2018. Angrepene vil neste år trolig spre seg til granskog i nærheten av skog som ble angrepet i år. Vi vil neste sesong følge nøye med på utviklingen av billeangrep i områdene som fikk mye vindfall i stormen 19. november 2021.

5. Tiltak som vurderes iverksatt

Skogskadesituasjonen i år er sammensatt og det er viktig at man følger med på situasjonsutviklingen og melder inn dersom store bekymringer oppstår. Tiltak vil vurderes fortløpende avhengig av situasjonsutviklingen.

Rapportering uke 40:

- Vestfold og Telemark:
- Vi har pr. i dag ikke konkrete beredskapstiltak som vurderes iverksatt.

Dette er siste planlagte situasjonsrapportering fra Landbruksdirektoratet i 2022.

Vi vil takke Statsforvalteren i Vestfold og Telemark for situasjonsrapporter gjennom sesongen.